

DINÀMICA I ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ

1. LA DINÀMICA

La dinàmica és l'estudi de les poblacions humanes des del punt de vista de l'evolució al llarg del temps i dels mecanismes a través dels quals es modifica la dimensió i la distribució de la població.

Els mecanismes que intervenen són:

- **Taxa de natalitat:** nombre de naixements en un territori en un període d'un any per casa mil habitants. S'expressa en tants per mil.
- **Taxa de mortalitat:** nombre de defuncions en un territori en el període d'un any per cada mil habitants. S'expressa en tants per mil.
- **(Taxa) Creixement vegetatiu:** diferència entre la natalitat i la mortalitat.
- **Creixement o saldo migratori:** diferència entre emigració i immigració.
- **Fecunditat:** nombre de fills nascuts vius per dona o per grup d'edats femenins. Es considera nascut viu el nadó que sobreviu 24 hores com a mínim.
- **Índex conjuntural de fecunditat (ICF):** nombre mitjà de fills d'una dona al llarg de la seva vida fèrtil (dels 15 als 49), suposant que la fecunditat de cada grup d'edat es mantingui constant. Quan és inferior a 2,1, les generacions no es reemplacen per creixement vegetatiu, tot i que poden fer-ho per creixement migratori.

1.1. Teoria de la transició demogràfica

- **Fase I (règim demogràfic antic/estabilitat demogràfica)**→ els nivells de la natalitat i la mortalitat són elevats i estan sotmesos a fluctuacions importants en poc temps. La mortalitat catastròfica (deguda a èpoques de fam, epidèmies de pesta i guerres) i la mortalitat infantil tenen una gran importància.
- **Fase II (creixement demogràfic)**→ la natalitat és elevada i es produeix una disminució progressiva de la mortalitat gràcies a la introducció de millores en la dieta. Com a conseqüència, hi ha un augment considerable de la població.
- **Fase III (ajustament demogràfic)**→ la natalitat disminueix i la mortalitat s'estabilitza. L'augment de població comença a minvar.
- **Fase IV (nou règim demogràfic)**→ la natalitat i la mortalitat són baixes, i el creixement de la població és mínim o nul.

1.2. Els moviments de població

Les migracions són desplaçament de població dins d'una mateixa regió o país o bé entre països, de vegades al llarg de grans distàncies i en grups nombrosos. Les migracions poden ser:

- **Segons les fronteres polítiques:** internes o externes.
- **Segons la durada temporal:** temporals, cícliques o definitives.
- **Segons la legislació:** legals o il·legals.
- **Factors físics:** *impulsen l'emigració:* desastres naturals; *incentiven la immigració:* clima.
- **Factors econòmics:** *impulsen l'emigració:* manca de feina, males condicions de vida, mal repartiment de la terra i manca d'atenció sanitària; *incentiven la immigració:* oferta de treball i bones condicions de vida.
- **Factors polítics i socials:** *impulsen l'emigració:* persecució política, manca de llibertat, fam, discriminació i guerra o conflictes armats; *incentiven la immigració:* llibertat d'expressió, educació i estudis, atenció sanitària, seguretat i lligams culturals.
- **Conseqüències:**
 - **Per al lloc de sortida dels emigrants:** *positives:* disminució de la pressió demogràfica, recepció de transferències econòmiques i disminució de l'atur; *negatives:* envelliment de la població, pèrdua de població activa i fuga de cervells.
 - **Per al lloc d'arribada dels immigrants:** *positives:* rejuveniment de la població, arribada de persones formades amb estudis, augment del consum intern i augment de mà d'obra; *negatives:* pèrdua d'identitat cultural, conflictes ètnics o xenofòbia i baixada de salaris.

1.2.1. Les migracions internacionals

Amb les transformacions econòmiques de finals del segle XX, els moviments migratoris han esdevingut més regionals i temporals, com Espanya i el Marroc. Això comporta que qualsevol regió rica estigui vinculada a una perifèria que li proporciona una part important dels treballadors que necessita i que aquests resin vinculats forçosament per sempre al

país on han anat. Es calcula que, actualment, hi ha **210 milions d'immigrants** al món, el 57% dels quals viuen en països amb un alt grau de desenvolupament.

Les persones immigrades constitueixen el 9% dels habitants d'Europa, el 15% dels habitants de l'Amèrica del Nord i el 16% dels d'Oceania.

Els països amb un percentatge de població immigrada més alt solen tenir una població nadiua escassa (per exemple, Oman) un territori molt extens i poc poblat (com ara l'Àrabia Saudita, Austràlia i el Canadà).

Malgrat que la gran majoria de moviments migratoris es produeixen per causes econòmiques, una part important, al voltant de 15 milions de persones, es desplaça per raons polítiques o perquè fugen de conflictes bèl·lics. Àfrica i Àsia són els dos continents més afectats per les migracions de refugiats.

1.2.2. La immigració a Catalunya

1. Diferents etapes:

Aquesta aportació immigratòria no ha arribat de manera continuada, sinó que ho ha fet en diferents etapes al llarg del temps en funció dels cicles econòmics expansius;

- Una primera onada immigratòria important es va produir **entre 1920 i 1930**, amb l'arribada de mig milió de persones procedents sobretot d'Aragó, el País Valencià i Múrcia. Aquestes immigracions va fer que la població catalana passés de dos milions d'habitants a tres. (muntanya de Montjuic).
- Un segon corrent migratori destacat es registrà **entre 1950 i 1975**. Va arribar prop d'un milió i mig de persones procedents de la zona meridional de la península Ibèrica, amb una important aportació andalusa, tot i que també hi hagué força immigració extremenya i gallega. Va fer que la població catalana passés de tres milions d'habitants a sis.
- Finalment, **entre 1998 i 2010** es va produir un altre corrent migratori, format per persones procedents de diverses parts del món, especialment el Marroc, l'Amèrica Llatina i l'Europa de l'Est. Va fer que arribés als set milions i mig d'habitants.

Catalunya podria tenir en el període 2011-2020 un creixement migratori negatiu a causa de la tornada d'una part d'aquesta immigració als seus països d'origen o bé pel seu trasllat a altres comunitats autònomes d'Espanya.

2. Pes demogràfic

- Població catalana nascuda fora un 21,7%.
- Catalunya és la comunitat autònoma que ha rebut més immigrants. Un milió que és un 15% del total de població (Espanya és un 11%).

3. Procedència

- Marroc: 24%, i els de l'Àfrica Subsahariana.
- Unió Europea: països d'Europa de l'Est i països rics com Alemanya.
- Amèrica Llatina, com Equador, Colòmbia i Bolívia.

4. Distribució territorial

La distribució territorial de la població immigrant de sempre ha estat desigual:

- Primera: Barcelona i la seva rodalia van actuar, des de principis dels segle XX, com a pol d'atracció de les persones immigrades,
- Segona: la immigració espanyola de mitjan segle XX es va concentrar, sobretot, a les comarques costaneres i de la Depressió Prelitoral, des del Baix Camp fins al Vallès Oriental, particularment al Baix Llobregat, el Vallès Occidental i el Barcelonès (Des de Granollers fins el Tarragonès).
- Tercera: la immigració de la primera dècada dels segle XXI, en canvi, s'ha distribuït més pel territori i ha tingut una incidència notable en comarques on hi havia hagut relativament poca immigració en el període 1950-1975. S'ha repartit per la comarca del Barcelonès, les comarques de l'àrea de Girona, la zona costanera sud i algunes comarques interior de Catalunya.

5. Estructura de la població estrangera

Mitjana d'edat 30,5% (versus 40 anys i mig), això suposa un rejuveniment de la població. El 55% són homes i el 45% són dones (versus Espanya 49,4% homes i 50,6% dones). Conseqüències: augment de l'índex de masculinitat.

1.2.3. La immigració a Espanya

La distribució de la població espanyola en l'actualitat és conseqüència de dos processos de moviment de població importants en el temps:

- **Un canvi a llarg termini**, constant des de fa més de tres-cents anys, que va provocar el despoblament de l'interior peninsular i l'increment de la població a les zones litorals i prelitorals.
- **Un canvi a curt termini**, molt interns entre 1960 i 1975, que comportà grans moviments de poblacions dins de l'Estat espanyol com a conseqüència del desenvolupament econòmic.

Al contrari del que havia passat durant bona part dels segles XIX i XX, des de finals del segle XX Espanya ha esdevingut un territori receptor d'immigrants. Les causes són:

- **Internes**: creixement econòmic, demanda de mà d'obra i creixement vegetatiu baix.
- **Externes**: fàcil accés a la península Ibèrica de població provinent de països del nord d'Àfrica amb excedents de mà d'obra, crisis econòmiques de diversos països sud-americans, facilitat d'integració lingüística pel fet de compartir la llengua castellana amb ports països sud-americans, entrada a la UE de països de l'Europa oriental poc desenvolupats i amb excedents de mà d'obra i establiment de la residència definitiva d'antics turistes de l'Europa occidental pel cost més baix de la vida a Espanya.

L'important creixement de població a Espanya, de prop de 6 milions d'habitants, en el període comprès entre el 2001 i el 2011m s'ha degut, gairebé en un 90%, al creixement migratori. Aquest creixement ha contribuït a dinamitzar la població espanyola o n'ha fet elevar la taxa de natalitat i l'índex de fecunditat.

La major part d'aquesta població prové de països de l'Amèrica Central i del Sud, de l'Europa oriental, de països desenvolupats de la UE i del Marroc.

La gran majoria d'immigrants ha vingut a Espanya buscant feina i una millora de les seves condicions de vida. A partir del 2006, la immigració per reagrupament familiar ha constituït una altra font important d'arribada de persones foranes.

L'any 2011 vivien a l'Estat espanyol 6,6 milions de persones nascudes a diferents països, dels quals 5,7 milions no tenien la nacionalitat espanyola. Aquesta població s'ha anat instal·lant, sobretot, a la costa mediterrània, a les illes Balears i Canàries i a l'àrea metropolitana de Madrid. En canvi, els percentatges de població immigrada són reduïts als sectors septentrionals i occidentals de l Península, des de la costa cantàbrica fins a l'Andalusia occidental. Per comunitats autònomes, Catalunya i Madrid concentres el 40%

de la immigració, un 36% es reparteix entre País Valencià, Andalusia, les Illes Balears i Múrcia i el 24% restant, entre les altres comunitats autònomes.

Arran de la crisi econòmica que començà l'any 2008 fins el 2011 s'ha produït el retorn als seus països d'origen d'una petita part dels immigrants que van arribar a Espanya durant la dècada anterior. S'ha incrementat notablement l'emigració d'espanyols a l'estranger. Aquests emigrants solen ser persones amb bona qualificació professional que no troben feina a Espanya o que tenen uns sous molt baixos. Emigren a la recerca de millors oportunitats de treball, principalment cap al Regne Unit, els Estats Units, França i Alemanya. Tot plegat va fer que l'any 2011, per primera vegada, el saldo migratori d'Espanya fos negatiu.

1.2.4. La immigració a la UE

La tercera part de les migracions internacionals té el continent europeu com a destinació, especialment els països més rics de la Unió Europea. El 6,5% dels habitants de la UE són nascuts fora i un 3% viuen en un estat de la UE diferent d'on han nascut. Característiques:

- Són majoritàriament de l'Europa oriental, Turquia, el Magreb i l'Amèrica del Sud. Dos terços dels immigrants procedeixen de països extracomunitaris i la tercera part restant, d'altres països comunitaris, especialment de l'Europa de l'Est, com ara Romania, Polònia i Bulgària.
- No es reparteixen uniformement per tot el territori de la UE, sinó que solen instal·lar-se en països amb un desenvolupament elevat, com ara Alemanya, el Regne Unit i França. Principals receptors de població immigrant: Espanya, Itàlia, el Regne Unit, Irlanda i França.
- Acostumen a establir-se en països que tenen alguna afinitat cultural amb els seus llocs d'origen a causa d'antics processos colonitzadors, per exemple, dels sud-americans amb Espanya.

2. L'ESTRUCTURA

L'estructura és l'estudi de les persones que formen una població agrupades segons criteris diferents, Els dos criteris més utilitzats són l'edat i el sexe.

Els mecanismes que intervenen són:

- **Índex de masculinitat:** quantitat d'homes per cada 100 dones.

- **Taxa de dependència:** relació entre la població adulta d'un territori i la constituïda per les persones grans i els joves. S'expressa en tants per cent. Una taxa de dependència elevada indica que la població adulta econòmicament productiva és baixa.
- **Taxa d'envelliment:** percentatge de persones de 65 anys o més sobre el total de la població. S'expressa en tant per cent.
- **Esperança de vida:** càlcul de la mitjana dels anys que pot esperar viure una persona en el moment de néixer o a partir d'una edat determinada.
- **Índex d'envelliment:** relació entre el nombre de persones de 65 anys o més i el nombre de persones entre 0 i 14 anys. S'expressa en tants per cent de vells sobre el total de joves.

2.1. Les piràmides de població

Les piràmides són un gràfic que representa la quantitat o el percentatge de persones d'una població, dividides per sexes (eix horitzontal) i per edats (eix vertical). La forma de la piràmide depèn de tres factors: la fecunditat, la mortalitat i les migracions.

Tres tipus:

- **Expansiva o progressiva:** forma de pagoda que representa població jove. Té la base ample i el tronc és estret que indica que hi ha poca gent gran. Entre mig hi ha la gent adulta que també és estreta. És pròpia dels països desenvolupats que tenen la fecunditat i la natalitat molt elevades.
- **Estable:** forma de campana que representa població majoritàriament adulta. La base és va estrenyent a causa de la reducció de la població jove i el tronc s'eixampla per l'existència d'una població adulta abundant. És pròpia dels països emergents, en vies de desenvolupament.
- **Regressiva o contractiva:** forma de vulv que representa població envellida. La base és estreta per la disminució accentuada de la població jove i el tronc s'eixampla perquè les poblacions adultes i velles cada vegada són més nombroses. És pròpia de països rics, que han entrat de ple a la quarta fase i es veuen afectats per la segona transició.

2.2. Causes demogràfiques de l'envelliment

Són el descens de la fecunditat, la disminució de la taxa de mortalitat a causa de l'augment de l'esperança de vida i les migracions:

- **Primera:** el descens de la fecunditat és la més important de les tres causes. Com que el nombre de naixements és més petit, això produeix successives minves en les generacions més joves i provoca automàticament un augment de la importància relativa dels grups de més edat.
- **Segona:** és la disminució de la taxa de mortalitat i, en conseqüència, l'augment de l'esperança de vida. Les persones d'arreu del món viuen més anys i resulta significatiu que el descens de la taxa de mortalitat sigui molt important en els nens de menys d'un any, ja que les millores econòmiques i sanitàries tenen una incidència molt directa en la mortalitat infantil. Aquest descens de la mortalitat comporta un augment de l'edat mitjana de la societat i un increment de tots els índexs d'envelliment, especialment de l'índex de sobre envelliment.
- **Tercera:** les migracions tenen una incidència més petita en l'envelliment d'una societat. L'emigració per motius de feina comporta una pèrdua de població jove, un descens dels naixements i, en conseqüència, un envelliment de la societat.

2.3. Conseqüències de l'envelliment de la població

- **Àmbit econòmic**, que afecta la productivitat, les inversions, el consum, el mercat de treball, les pensions, l'estalvi i, fins i tot, les estratègies comercials i immobiliàries.
- **Àmbit social**, que influeix en la composició familiar i la demanda de serveis d'atenció a les persones de la tercera edat.

CATALUNYA

1. DINÀMICA

Tot i que des de fa 300 anys la població de Catalunya augmenta, aquesta dinàmica demogràfica positiva no ha estat gens regular: hi ha hagut etapes de creixement ràpid i períodes de creixement lent o d'estancament. Mentre que al llarg dels segles XVIII i XIX la població catalana va augmentar gràcies al creixement vegetatiu, l'increment de població dels segles XX i XXI s'ha produït pel creixement migratori. En acabar l'any 2011m Catalunya tenia una població de **7,5 milions**, que això suposa el 16% de la gent espanyola catalana.

El creixement vegetatiu català ha estat feble pràcticament des de principis del segle XX. A finals del segle XX va arribar al mínim i, des d'aleshores, hi ha hagut una lleu remuntada gràcies a l'arribada d'immigrants que han contribuït al rejuveniment de la població.

L'escàs creixement vegetatiu actual és el resultat de diferents factors (causes):

- Manteniment, des del 1980, d'unes fecunditats femenines baixes, que oscil·len entre 1,1 i 1,5 fills per dona.
- Envel·liment de la població, que té una de les esperances de vida més elevades del món.
- Augment de l'edat mitjana de la maternitat (31 anys).
- Aportació de la població jove procedent de la darrera immigració.
- Arribada a l'edat adulta de les generacions de catalans nascuts entre 1970 i 1980.
- Increment de la fecunditat de les dones en edat madura.

Són tres factors que han fet augmentar:

- Natalitat fins a un 11,4%.
- Fecunditat fins a 1,47% fills per dona.
- Mortalitat és d'un 8,2%.
- Creixement vegetatiu fins a un 3,2%.

L'aturada de la immigració i l'arribada a l'edat de procreació de les generacions de dones nascudes entre 1980 i 1990, força escasses, fan previsible una nova davallada de la natalitat.

Les comarques que més poblades són les de la façana marítima des del Maresme, xona del voltant de Girona i Lleida, Vallès oriental i Vallès occidental i la façana litoral. Amb menys població són les d'interior de Catalunya i Pirineus.

2. ESTRUCTURA

Presenta característiques comunes amb l'estructura de la població a Europa, com ara el ràpid procés d'envel·liment i l'increment de l'índex de masculinitat.

L'any 2001, Catalunya era un dels països més envellits del món fruit d'un període de quinze anys d'estancament demogràfic, de natalitat baixa i augment de l'esperança de vida. L'elevadíssim creixement migratori registrat entre els anys 1997 i 2009 ha aturat una mica aquest envel·liment, tot i que l'índex d'envel·liment a Catalunya continua sent superior a 100, és a dir, encara hi ha més persones ancianes que joves. (Ara és de 106). El percentatge de població adulta s'ha mantingut més estable, però amb una lleugera

tendència a incrementar-se perquè la majoria d'immigrants són persones que ha arribat a Catalunya en l'edat adulta.

A l'envelliment de la població catalana també hi ha contribuït l'increment progressiu de l'esperança de vida, que el 2011 era de 82,2% anys. Aquestes dades situen Catalunya en el sisè lloc mundial, per darrere només del Japó, Suïssa, Itàlia, Austràlia i Islàndia.

L'envelliment es reparteix de manera desigual per territori català. Les comarques on hi ha més població envellida són aquestes:

- Les comarques que tenen una quantitat relativament elevada de població dedicada al sector primari i que són a l'interior del país, a la zona prepirinenca i pirinenca i a la zona muntanyosa situada entre la Terra Alta i la Conca del Barberà.
- Les comarques de la zona prepirinenca en què antigament hi havia forà activitat industrial. Tèxtil: Solsonès, la Garrotxa, etc.
- El Barcelonès, que, en contrast amb les comarques que l'envolten, presenta un important envelliment de població.

El **creixement migratori** de la primera dècada del segle XXI ha provocat un lleuger increment de l'índex de masculinitat de la població de Catalunya, ja que ha arribat més població immigrant masculina que femenina.

ESPANYA

1. DINÀMICA

Al segle XVIII, la població espanyola inicià una etapa de creixement continu que ha arribat fins a l'actualitat.

Un tret característic del **creixement demogràfic** espanyol és que s'ha produït sobretot a la zona costanera. Aquest procés de pèrdua de pes demogràfic de les regions peninsulars de l'interior, en particular de les situades a l'altiplà central, en favor de les regions marítimes o properes a la costa començà al segle XVIII.

Actualment, el **creixement vegetatiu** és moderat- feble a Espanya , igual que en la gran majoria d'estats europeus. L'any 2011 la taxa de natalitat era del 10,5%, la taxa de mortalitat del 8,4% i el creixement vegetatiu del 2,1%.

La **natalitat** va pujar lentament entre el 1996, mentre que la mortalitat tendia a disminuir una mica a causa de l'arribada de població immigrant.

La **mortalitat** es manté encara relativament elevada per l'alt grau d'envelliment de la població. Gràcies als avenços mèdics i a la millora de la higiene, la taxa de mortalitat infantil ha continuat descendint de manera progressiva fins a situar-se entre les més baixes de tot el món.

Les **taxes de natalitat** més elevades de l'Estat espanyol es concentren a les façanes mediterrània i atlàntica sud, al centre peninsular, al voltant de l'àrea metropolitana de Madrid i a Navarra. En canvi, **les taxes de mortalitat** més altes, a causa de l'envelliment de la població, es registren a la majoria de províncies de les costes atlàntica i cantàbrica, d'Aragó i de Castella i Lleó.

Una tercera part de les províncies espanyoles té un **creixement vegetatiu negatiu**. Són províncies de la meitat nord de la Península i la majoria són interiors.

En el context europeu, la taxa de natalitat espanyola se situa en una posició mitjana, mentre que la taxa de mortalitat és relativament baixa a causa de l'elevat nombre de persones nascudes entre els anys 1960 i 1975.

Les causes de creixement vegetatiu feble:

- Una **baixa natalitat**, provocada pel retard de la maternitat i que fa que el nombre de fills per parella disminueixi.
- Una **baixa fecunditat**, que actualment se situa en 1,38 fills per dona, lluny de la mitjana necessària per mantenir estable la població.
- **Aspectes econòmics:** el cost de manteniment dels fills i les subvencions a les famílies.
- **Aspectes socials:** equiparació d'homes i dones en els drets i en el treball.
- **Aspectes valors:** importància social que es dona al fet de tenir fills.

L'important increment de població que s'ha produït a Espanya durant la primera dècada del segle XXI no s'ha distribuït de manera equilibrada sobre el territori, sinó que s'ha concentrat preferentment en determinades àrees. Al 2011 hi havia un 47.190.490 que és poc poblat a nivell de la Unió Europea. Les zones més poblades: a les costes i a les valls adjacents, perquè el desenvolupament industrial i turística dels últims 50 anys s'ha produït aquí. Com a excepció Madrid i la seva àrea metropolitana que ja s'entén cap a Guadalajara i Toledo. Les zones menys poblades són l'interior: gran part de les dues castelles, l'Aragó, Extremadura i Galícia.

2. ESTRUCTURA

L'estrenyiment entre les edats compreses entre 0 i 14 anys i l'augment de la població de 65 anys i més representa la inversió de la corba demogràfica (indica l'evolució dels joves i vells) perquè l'índex d'envelliment supera els 100 (115,7).

El 2008 el 50,6% eren dones i el 49,4% homes. Fins ara ha estat un fenomen general que nasquessin més homes que dones, però també que hi hagués més mortalitat infantil masculina i que el nombre d'homes es reduís per les guerres, per accidents de treball i per altres factors sociològics.

Actualment sembla que la diferència d'homes i dones tendeix a canviar i per tant a augmentar l'índex de masculinitat, perquè continuen naixent més homes però pràcticament no hi ha mortalitat infantil perquè els treball s'han equiparat, no hi ha guerres i a més han vingut molts immigrants amb majoria masculina.

UNIÓ EUROPEA

1. DINÀMICA

L'any 2010 la Unió Europea tenia una població de **501 milions d'habitants**.

Amb una taxa de natalitat del 10.9% i una taxa de mortalitat del 9,7%, la UE té una dinàmica demogràfica condicionada per un **creixement vegetatiu baix**, que és fins i tot negatiu en alguns dels estats membres.

L'índex conjuntural de fecunditat de la UE va començar a pujar fins a arribar a **1,60 fills per dona** al 2008.

2. ESTRUCTURA

La població de la UE té l'**estructura per edats més envellida** de totes les regions del món. Aquest envelliment és molt destacat a les zones central i oriental d'Europa.

VOCABULARI

- **Dinàmica demogràfica:** estudi de les poblacions humanes des del punt de vista de l'evolució al llarg del temps i dels mecanismes a través dels quals es modifica la dimensió i la distribució de la població.

- **Natalitat/Taxa de natalitat:** nombre de naixements en un territori en un període d'un any per cada mil habitants. S'expressa en tants per mil.
- **Mortalitat/Taxa de mortalitat:** nombre de defuncions en un territori en el període d'un any per cada mil habitants. S'expressa en tants per mil.
- **Creixement vegetatiu:** diferència entre la natalitat i la mortalitat.
- **Taxa de creixement vegetatiu:** diferència entre la taxa de natalitat i la taxa de mortalitat.
- **Creixement migratori:** diferència entre emigració i immigració.
- **Fecunditat:** nombre de fills nascuts vius per dona o per grup d'edats femenins. Es considera nascut viu el nadó que sobreviu 24 hores com a mínim.
- **Índex conjuntural de fecunditat (ICF):** nombre mitjà de fills d'una dona al llarg de la seva vida fèrtil (dels 15 als 49), suposant que la fecunditat de cada grup d'edat es mantingui constant. Quan és inferior a 2,1, les generacions no es reemplacen per creixement vegetatiu, tot i que poden fer-ho per creixement migratori.
- **Estructura de població:** estudi de les persones que formen una població agrupades segons criteris diferents, Els dos criteris més utilitzats són l'edat i el sexe.
- **Piràmide:** gràfic que representa la quantitat o el percentatge de persones d'una població, dividides per sexes (eix horitzontal) i per edats (eix vertical). La forma de la piràmide depèn de tres factors: la fecunditat, la mortalitat i les migracions.
- **Índex de masculinitat:** quantitat d'homes per cada 100 dones.
- **Taxa de dependència:** relació entre la població adulta d'un territori i la constituïda per les persones grans i els joves. S'expressa en tants per cent. Una taxa de dependència elevada indica que la població adulta econòmicament productiva és baixa.
- **Taxa d'envelliment:** percentatge de persones de 65 anys o més sobre el total de la població. S'expressa en tant per cent.
- **Esperança de vida:** càlcul de la mitjana dels anys que pot esperar viure una persona en el moment de néixer o a partir d'una edat determinada.
- **Índex d'envelliment:** relació entre el nombre de persones de 65 anys o més i el nombre de persones entre 0 i 14 anys. S'expressa en tants per cent de vells sobre el total de joves.
- **Neteja ètnica:** expulsió massiva i forçosa de persones d'un territori a causa del seu origen ètnic.
- **Emigrant:** persona que es desplaça des del seu lloc de naixement a residència cap a un altre indret per un espai més o menys llarg de temps (persona que se'n va).

- **Immigrant:** persona que prové d'un altre indret i que s'instal·la per un període més o menys llarg de temps en un nou lloc de residència. (persona que arriba).
- **Moviment pendular:** desplaçament diari d'una persona entre el seu lloc de residència i el lloc on treballa o estudia.
- **Pelegrinatge:** desplaçament de persones a un lloc considerat sagrat o de culte per motius religiosos o espirituals.
- **Turisme:** desplaçament de persones fora del seu entorn habitual per descansar o divertir-se (en cap cas per realitzar una activitat remunerada) durant un període de temps superior a 24 hores i inferior a un any.
- **Immigració neta:** resultat d'un saldo migratori positiu (si arriben més que els que se'n van).
- **Emigració neta:** resultat d'un saldo migratori negatiu (si se'n van més que els que arriben).
- **Saldo migratori:** diferència entre l'emigració i la immigració registrades en un territori durant un període de temps determinat.
- **Xenofòbia:** odi o animadversió a persones estrangeres o a cultures diferents.
- **Immigració per reagrupament familiar:** conjunt de familiars de les persones immigrades i amb permís de residència que es reuneixen amb els seus cònjuges o fills al país que els ha acollit.